

Ròòmù Mú Ìran Nàa Dúró — Nọmbà Mefà

Àwọn Àrìyànjiyàn Àsọtélé nínú Ìtàn Adventist: Ìmòye nípa Ìjà tí ó wà láàárín Uriah Smith àti James White lórí Danieli 11:36

Jeff Pippenger

2024-08-14

A n tọka sí ilà mefà ti àrìyànjiyàn àsọtélé tí ó ti şelè nínú ìtàn Adventism láti oḍún 1798 títi di òní.

“Nínú ìtàn àti nínú àsọtélé Ọrọ Ọlórún n şàfihàn ìjà gígùn tí ó ti pẹ láàárín oṣítító àti ìşinà. Ìjà nàa şì n tẹsìwájú. Àwọn nnkan wọnyí tí ó ti şelè yóò tún şelè. Àwọn àrìyànjiyàn àtìjọ ni a ó tún jí dide, àwọn èkọ tuntun yóò sì máa n hù jáde ní igbà gbogbo. Şùgbón àwọn èniyàn Ọlórún, tí nínú igbàgbọ wọn àti nínú ìmúşẹ àsọtélé ti kó ipa kan nínú ikéde àwọn ihìn işe ángéli àkókó, kejì, àti kẹta, mọ ibi tí wọn dúró sí. Wọn ní irírí kan tí ó şeyebíye ju wúra dádára lọ. Wọn gbọḍo dúró şinşin bí àpáta, kí wọn di ibèrẹ igbókànlé wọn mú şinşin títi dé oṣin.” Selected Messages, book 2, 109.

Àpilẹkọ tó şáájú nàa sọrọ nípa àrìyànjiyàn àkókó àti ti ikẹyin nípa agbára Romu, báyii sì ni a ó gbé àrìyànjiyàn tí ó şelè láàárín Uriah Smith àti James White yè wò. Uriah Smith fi “itumò tirẹ ní ikókọ” sí inú eşè kọkàndínlọgbòn.

“EŞE 36. Ọba nàa yóò sì şe gégé bí ifé ara rẹ; yóò sì gbé ara rẹ ga, yóò sì fi ara rẹ şe nílá ju gbogbo oṣişá lọ; yóò sì máa sọ àwọn ọrọ iyanu sí Ọlórún àwọn ọlórún, yóò sì şàşeyorí títi ibínú nàa yóò fi parí; nítorí ohun tí a ti pinnu yóò şe.”

“Ọba tí a şàfihàn níhin-in yii kò lè túmò sí agbára kan nàa tí a şeşẹ mẹnù kàn sí kẹyin; iyen ni, agbára pòòpù; nítorí àwọn àlàyé pátó nàa kò ní bá a mu bí a bá fi kàn án mó agbára nàa.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 292.

Smith jéwọ pé agbára tí ó wà nínú eşè tí ó şáájú ni “Romu papal,” şùgbón ó sọ pé àwọn àbùdá eşè kẹrindínlọgbòn kò jẹ àwọn àbùdá àsọtélé tí n fi Romu papal hàn. Ìpè nàa jẹ èké. Ó yẹ kí a rántí pé nínú işọtẹ oḍún 1863, àkókò méje ti Lefitiku orí kẹrindínlọgbòn ni a fi sí apá kan, nítorí nàa a sì kọ işàfihàn àkókò méje ti tábilì méjèjì ti Habakuku silẹ. Àwòrán itólẹşeşẹ 1843 àti ti 1850 méjèjì fi àkókò méje hàn ní àárín gbùngbùn àwòrán nàa gan-an, àti pé àfihàn méjèjì nàa gbé àgbélébùú kalẹ ní àárín ilà àkókò méje nàa. Nígba tí imọlẹ tuntun nípa àkókò méje dé ní 1856, tí a sì kọ ó léyin nàa, ó şàmi sí ikòsilẹ tábilì méjì Habakuku, pẹlú aşẹ Èmí Àsọtélé nàa pẹlú, èyí tí ó fi hàn gbangba pé Ọlórún ló darí àwòrán itólẹşeşẹ méjèjì nàa.

Gégé bí Arabinrin White ti sọ, ìtanjẹ ikẹyin ti Satani ni láti sọ ẹrì Èmí Ọlórún di asán; níhin-in, ìtanjẹ àkókó nàa ni láti sọ ẹrì Èmí Ọlórún di asán pẹlú, ó sì tún şàfihàn ikòsilẹ ní àkókò kan nàa fún àwọn oṣítító ipilẹ tí ó wà lórí àwọn tábilì méjèjì, àti ní pàtàkì jùlọ àwọn igbà méje.

Ní igbimòtẹ 1863, kí í şe elómíràn bí kò şe Uriah Smith ni ó şe àtẹ nàa ìtanjẹ ti 1863, èyí tí ó yọ ilà àwọn àkókò méje kúrò. Ní oḍún 1863, Uriah Smith ti pa ojú rẹ mó sí imọlẹ àwọn àkókò méje, kò sì lè rí i pé “ibínú” méjì wà tí Dániẹli tọka sí. Àwọn ibínú méjèjì nàa dúró fún àwọn àkókò méje sí

ijoba àríwá Ísírèlì, àti ijoba gúúsù Júdá. Èkókó sí àwọn èyà mēwàá ti àríwá bèrè ní 723 BC, ó sì parí ní 1798, èkejì sì bèrè ní 677 BC, ó sì parí ní 1844.

Gábíríèlì wá sòdò Dánièlì ní orí kejo láti šàlàyé iran marah, àti ní ibásepò pèlú iṣe rẹ, ó pèsè eleríí kejì fún 1844. Ègbèrún méjì àti ọ̀dúnrún ọ̀dún ti Dánièlì orí kejo parí ní ọ̀dún 1844, šùgbòn bẹ̀ pèlú ni ikeyin nínú àwọn ibínú méjèjì sí àwọn ijoba àríwá àti gúúsù parí.

Ó sì wí pé, Wò ó, èmi yóò jẹ́ kí o mọ́ ohun tí yóò wà ní ikeyin ibínú náà: nítorí ní àkókò tí a yàn, òpin yóò dé. Danieli 8:19.

Òpin ikeyin ní fi òpin àkókó hàn gégé bí ohun tí ó ti wà šáájú. Ikeyin nínú àwọn ibínú méjèjì, tí ó jẹ́ ọ̀nà mírán lásán láti sọ “àwọn àkókò méje,” parí ní ọ̀dún 1844, àti ibínú àkókó parí ní ọ̀dún 1798. Èsè tí Smith sọ pé kò ní àwọn itókasi kankan nípa agbára pòòpù ni ó tóka sí ọ̀dún tí ijoba pòòpù yóò gba ogbé ikú rẹ.

“Ọba náà yóò sì máa ṣe gégé bí ife ara rẹ; yóò sì gbé ara rẹ ga, yóò sì fi ara rẹ tóbi ju gbogbo ọ̀lọrun lọ, yóò sì sọ àwọn ọ̀rọ̀ iyanu sí Ọ̀lọrun àwọn ọ̀lọrun; yóò sì ṣe àṣeyọ́rí títi ibínú náà yóò fi parí; nítorí ohun tí a ti pinnupinnu yóò ṣe. Danièli 11:36.”

“Ọba” nínú èṣe ketàdínlógójì yóò “ṣe àṣeyọ́rí títi ibínú náà yóò fi pé.” Šakíyèsí ohun tí Smith kọ nípa Dánièlì orí kejo, èṣe mètálélógún àti mērinlélógún nínú iwé kan náà níbi tí ó ti sọ pé agbára pòòpù kò ní àwọn ànimọ́ tí ó tọ́ láti mú èṣe ketàdínlógójì ṣe.

“ÈṢÈ 23. Ní àsikò ikeyin ijoba wọn, nígbà tí àwọn arufin bá ti kún dé òpin, ọba kan tí ojú rẹ le, tí ó sì mọ́ ọ̀wè òkùnkùn, yóò dide. 24. Agbara rẹ yóò pò gidigidi, šùgbòn kí í ṣe nípa agbára tirẹ: yóò sì pa run lónà àgbàyanu, yóò sì ṣe àṣeyọ́rí, yóò sì ṣiṣe, yóò sì pa àwọn alágbára àti àwọn èniyàn mímọ́ run. 25. Nípa ogbòn etan rẹ pèlú, yóò mú kí etan bó láṣe ní ọ̀wọ́ rẹ: yóò sì gbé ara rẹ ga nínú ọ̀kàn rẹ, nípa alááfia yóò sì pa ọ̀pọ̀ èniyàn run: yóò tún dide sí Omọ-aládé àwọn omọ-aládé; šùgbòn a ó fọ́ ọ́ láisi ọ̀wọ́.

“Agbára yíi dide léyìn àwọn ipín mērin ijoba ewúré náà ní àkókò ikeyin ijoba wọn, iyen ni pé, níbi títi dé òpin irinàjò wọn. Ní ti tòótó, ọ̀n kan náà ni pèlú iwo kékeré tí a mēnuba nínú èṣe 9 àti àwọn èṣe tó tẹ́ lé e. È fi í kàn án sí Romu, gégé bí a ti ṣe àlàyé rẹ nínú àwọn àlàyé lórí èṣe 9, nígbà náà ni ohun gbogbo yóò bá ara wọn mu, yóò sì ṣe kedere.”

“‘Ọba kan tí ojú rẹ le gan-an.’ Mósè, nígbà tí ó n sọ ijìyà tí yóò dé bá àwọn Júù láti ọ̀wọ́ agbára kan náà yíi tẹ̀lẹ̀, pé é ní ‘orilẹ̀-èdè tí ojú rẹ le gan-an.’ Deut. 28:49, 50. Kò sí èniyàn kankan tí ó hàn ní irísí èrù púpọ́ sí i ní iṣètò ogun ju àwọn ará Róòmù lọ. ‘Tí n lóye àwọn ọ̀rọ̀ òkùnkùn.’ Mósè, nínú Iwé Mímọ́ tí a ṣeṣe tóka sí, wí pé, ‘Èdè èni tí iwọ́ kí yóò yé.’ A kò lè sọ èyí nípa àwọn ará Bábílónì, Pérsià, tàbí Gíríikì, ní ibásepò pèlú àwọn Júù; nítorí àwọn èdè Kálídià àti Gíríikì ni a n ló dé iwọn kan tàbí òmíràn ní Palēsítìni. Šùgbòn, kò rí bẹ̀ ní ti èdè Látin.”

“Nígbà tí àwọn aláìṣòdodo bá dé òkè iwà-buburu wọn.” Ní gbogbo ọ̀nà náà, a n pa ibásepò tó wà láárín àwọn èniyàn Ọ̀lọrun àti àwọn tí n ni wọn lára mọ́ níwájú. Nítorí irékojá àwọn èniyàn rẹ ni a fi tà wọn sínú igbèkùn. Itèsiwájú wọn nínú èṣe sì mú iyà tí ó le jù bẹ̀ lọ wá. Kò sí àkókò kankan tí àwọn Júù ti bàjẹ nípa iwà rere tó bẹ̀, gégé bí orilẹ̀-èdè kan, ju àsikò tí wọn wá lábẹ̀ àṣe àwọn ará Róòmù lọ.

“Alágbára, sùgbón kì í ẹ̀ se nípa agbára tirẹ̀.’ Àṣeyọ́rí àwọn ará Róòmù jẹ́ ní pàtàkì nítorí ìránlọ́wọ́ àwọn alájosẹ̀pọ́ wọn, àti ipínயà láàárín àwọn ọ̀tá wọn, èyí tí wọn máa ń wà ní ìmúrasílẹ̀ nígbà gbogbo láti fi ẹ̀se ànfààní. Róòmù Pápà pẹ̀lú jẹ́ alágbára nípasẹ̀ àwọn agbára aláímòṣẹ̀lú tí ó wà lábẹ̀ ìṣàkóso ẹ̀mí rẹ̀.

“Yóò pa run lónà àgbàyanu.’ Olúwa sọ fún àwọn Jú nípasẹ̀ wòlú Ìṣékíẹ̀lì pé òun yóò fi wọn lé àwọn èniyàn tí wọn jẹ́ ‘amòye nínú iparun;’ àti pípá egbẹ̀rún mọ̀kànlá ọ̀dúnrún Jú nígbà iparun Jerúsálẹ̀mù ní ọ̀wọ́ ọ̀mọ-ogun Romu, jẹ́ ìmúdájú ẹ̀rù tí ọ̀rọ́ wòlú náà. Àti pé Romu nínú ipele keji rẹ̀, tàbí ipele pàpà, ni ó ní ojúṣe fún ikú mílìyònu àádọ́ta àwọn márità.”

“ ‘Àti pé nípasẹ̀ ìmòrán rẹ̀, òun yóò mú kí ẹ̀tàn sàṣeyọ́rí ní ọ̀wọ́ rẹ̀.’ A ti yà Róòmù sọ̀tọ́ ju gbogbo àwọn agbára miiran lọ nítorí ìmòrán ẹ̀tàn, nípasẹ̀ èyí tí ó fi mú àwọn orilẹ̀-èdè wà lábẹ̀ àkóso rẹ̀. Èyí jẹ́ ọ̀títọ́ ní ti Róòmù abọ̀rìṣà àti Róòmù Pápà pẹ̀lú. Bẹ̀ẹ̀ ni, nípasẹ̀ àlàáfíà, ó pa ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ run. ”

“Àti pé Róòmù, ní ikeyin, nínú ẹ̀ni ọ̀kan lára àwọn gómìnà rẹ̀, dide sí Ọ̀ba àwọn ọ̀ba, nípa fifi idájọ́ ikú lé Jésù Kristi lóri. ‘Sùgbón a ó fọ́ ọ́ láífi ọ̀wọ́ ẹ̀ se é,’ ọ̀rọ́ kan tí ó fi iparun agbára yí hàn gégé bí ohun kan náà pẹ̀lú lílu ère inú orí 2.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 202–204.

Ní ìgbà méjì nínú ẹ̀ṣe náà, Smith fi hàn pé àwọn àbùdá àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ ti Róòmù keferi àti ti Róòmù pàápàá jẹ́ ohun tí a lè fi rọ̀pọ̀ ara wọn, nítorí pé wọn kàn jẹ́ ifihàn Róòmù nínú ipele méjì rẹ̀, gégé bí àdàpọ̀ irin àti amò nínú Dániẹ̀lì orí keji, èyí tí Sister White ẹ̀se ìdánimọ̀ rẹ̀ gégé bí àmì ìṣẹ̀lú-ìjọ̀ àti ìṣẹ̀lú-ipínlẹ̀. Nígbà tí Dániẹ̀lì sọ nínú àwọn ẹ̀ṣe tí Smith ń tọ̀ka sí—pé Róòmù “yóò sì sàṣeyọ́rí, yóò sì ẹ̀,” àti pé Róòmù “yóò mú ogbón-àrẹ̀kẹ̀rẹ̀kẹ̀ sàṣeyọ́rí ní ọ̀wọ́ rẹ̀”—Smith sọ pé nínú ẹ̀ṣe kẹ̀tálẹ̀lọ̀gbọ̀n, “ọ̀ba” náà tí “yóò sàṣeyọ́rí títi ìbínú náà yóò fi parí” ń ẹ̀se ìdánimọ̀ àbùdá àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ kan tí ó jẹ́ ti Róòmù keferi àti ti Róòmù pàápàá pẹ̀lú. Nígbà náà lẹ́yin èyí, ó tún sọ pé kò sí èyíkẹ́yí nínú àwọn àbùdá Róòmù nínú ẹ̀ṣe kẹ̀tálẹ̀lọ̀gbọ̀n tí ó ń tọ̀ka sí agbára pàápàá.

A ti tọ̀ka sí Smith láti fi ẹ̀tílẹ̀yìn fún ìdánimọ̀ pé Róòmù ni àwọn ọ̀lọ̀ṣà tí ń fi ìran náà múlẹ̀, àti pé ọ̀kan nínú àwọn àbùdá àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ mẹ̀rin nínú ẹ̀ṣe kẹ̀rinlá ni pé Róòmù gbé ara wọn ga.

Ní àkókò wọ̀nyí ni ọ̀pọ̀ èniyàn yóò dide sí ọ̀ba gúúsù: pẹ̀lú àwọn ọ̀lọ̀ṣà láàárín àwọn èniyàn rẹ̀ ni yóò gbé ara wọn ga láti fi mú ìran náà dúró; sùgbón wọn yóò ṣubú. Dániẹ̀lì 11:14.

Smith sọ pé àwọn àlàyé nípa ọ̀ba náà nínú ẹ̀ṣe kẹ̀tálẹ̀lọ̀gbọ̀n kò bá agbára pọ̀òpù mu, bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé tẹ̀lẹ̀ ó ti gbẹ̀jà pé Romu ni nínú ẹ̀ṣe kẹ̀rinlá tí ń gbé ara rẹ̀ ga. Síbẹ̀, ọ̀ba náà nínú ẹ̀ṣe kẹ̀tálẹ̀lọ̀gbọ̀n “yóò sì gbé ara rẹ̀ ga.” Ọ̀ba kan náà gan-an nínú ẹ̀ṣe kẹ̀tálẹ̀lọ̀gbọ̀n yóò “máa sọ ohun àgbàyanu lòdì sí Ọ̀lọ̀run àwọn ọ̀lọ̀run.” Nínú Dániẹ̀lì, agbára pọ̀òpù “yóò máa sọ ọ̀rọ́ ńlá lòdì sí Ọ̀gá-ọ̀ba Jùlọ́,” àti nínú ìwé Ifihàn, agbára pọ̀òpù ń sọ̀rọ̀-òdì sí Ọ̀gá-ọ̀ba Jùlọ́.

A sì fi ẹ̀nu kan fún un, tí ń sọ ohun ńláńlá àti ọ̀rọ̀-òdì sí Ọ̀lọ̀run; a sì fi agbára fún un láti máa ẹ̀se bẹ̀ẹ̀ fún ọ̀ṣù méjìlẹ̀lọ̀gọ̀jì. Ó sì ya ẹ̀nu rẹ̀ sílẹ̀ nínú ọ̀rọ̀-òdì sí Ọ̀lọ̀run, láti sọ̀rọ̀-òdì sí orúkọ rẹ̀, àti sí agọ́ rẹ̀, àti sí àwọn tí ń gbé ní ọ̀run. Ifihàn 13:5, 6.

Gbogbo àlàyé pàtọ̀ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ nípa agbára àpapọ̀ ni a ti dá mọ̀ nínú ẹ̀ṣe kẹ̀tálẹ̀lọ̀gbọ̀n.

Ọba náà yóò sì ẹ̀ ẹ̀gẹ́ bí ifẹ́ ara rẹ; yóò sì gbé ara rẹ ga, yóò sì sọ ara rẹ di ńlá ju gbogbo ọlórún lọ, yóò sì máa sọ ohun àgbàyanu sí Ọlórún àwọn ọlórún, yóò sì ẹ̀ ẹ̀seyọ́rì tí tí ibínú náà yóò fi pé; nítorí ohun tí a ti pinnu yóò ẹ̀. Danieli 11:36.

Ọ̀pò igbà ni àwọn àṣàlàyé èniyàn máa ń jẹ aláìgbẹ̀kẹ̀lé, sùgbón ọ̀pò àwọn àṣàlàyé Adventist jẹ́rìí sí òtítító tí ó hàn gbangba pé ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlógójì ni àpọ̀sítẹ̀lì Pọ̀ọ̀lù ń tún sọ ní ọ̀nà mírán nínú Thessalonika Keji, nígbà tí ó ń sọrọ̀ nípa èniyàn ẹ̀sẹ̀.

Kí ẹ̀nikẹ̀ni má ẹ̀ tòn yín jẹ́ ní ọ̀nàkọ̀nàkọ̀nà; nítorí ojó náà kí yóò dé, bí kò ẹ̀ pé iyàsọ̀tò yóò kọ̀kọ̀ dé, kí a sì ẹ̀ èniyàn ẹ̀sẹ̀ náà payá, ọ̀mọ̀ iparun; ẹ̀ni tí ń tako, tí ó sì ń gbé ara rẹ ga ju gbogbo ohun tí a ń pè ní Ọlórún lọ, tàbí tí a ń bọ; tí tí yóò fi jọkọ̀o nínú tẹ̀pìlì Ọlórún bí Ọlórún, tí ó ń fi ara rẹ̀ hàn pé ọ̀un ni Ọlórún. 2 Tẹ̀salóníkà 2:2, 3.

Èsẹ̀ kẹ̀rindínlógbòn sọ pé, “òun yóò gbé ara rẹ ga, yóò sì fi ara rẹ ẹ̀ ẹ̀ni ńlá ju gbogbo ọlórún lọ,” Pọ̀ọ̀lù sì wí pé, “kí a lè fi èniyàn ẹ̀sẹ̀ náà hàn, ọ̀mọ̀ iparun; ẹ̀ni tí ń tako, tí ó sì gbé ara rẹ ga ju gbogbo ohun tí a ń pè ní Ọlórún lọ, tàbí tí a ń bọwọ̀ fún.” Ó ẹ̀ kedere pé Smith kò ní àṣẹ̀ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ láti sọ pé ọ̀ba inú ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlógbòn yàtò sí ọ̀ba tí a ń jíròrò rẹ̀ nínú àwọn ẹ̀sẹ̀ tí ń ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlógbòn. Ní ibámu pẹ̀lú ilàna gírámà, kò ní idáláre kankan fún lílo tí kò pé yẹ̀n, idí rẹ̀ sì pé ó ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ nítorí pé ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlógbòn kò ní àbùdá kankan ti agbára pọ̀òpù jẹ́ yíyí Ìwé Mímọ̀ padà ní igbiyànjú láti fi itumọ̀ àdání mulẹ̀.

A tún ní ọ̀rọ̀ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ tí a fi múlẹ̀ jùlọ; èyí tí ẹ̀ ẹ̀ dáadàa bí ẹ̀ bá fiyè sí i, bí sí imọ̀lẹ̀ tí ń tòn ní ibi òkùnkùn, tí tí ojó yóò fi mó, tí iràwọ̀ òwúró yóò sì yọ̀ nínú ọ̀kàn yín: kí ẹ̀ mọ̀ èyí ní àkọ̀kọ̀, pé kò sí àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ kankan nínú Ìwé Mímọ̀ tí í ẹ̀ ti itumọ̀ ẹ̀ni tìkára rẹ̀. Nítorí àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ kò tí ì wá ní ayé àtìjọ̀ nípa ifẹ́ èniyàn: sùgbón àwọn èniyàn mímọ̀ ti Ọlórún sọrọ̀ bí Èmí Mímọ̀ ti rù wón. 2 Peteru 1:19–21.

Lákòókò àwọn ọ̀dún Adventismu ti Laodikea, ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọn onímọ̀ ẹ̀sìn Adventist, àwọn olùṣọ̀-àgùntàn àti àwọn ònkòwé ti sọrọ̀ lóri bóyá wón rò pé ilò Smith jẹ́ òótọ̀ tàbí àṣìṣe. Olùṣọ̀-àgùntàn kan láti Ọ̀sírélíà, Louis Were, ẹ̀ni tí ó ti pé kú, lo ọ̀pò jùlọ̀ nínú iṣẹ̀ ijọ̀sìn rẹ̀ láti tako àwòṣe àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ èké ti Smith. Ìdí itakò rẹ̀ kì í ẹ̀ nítorí pé ní iparí Smith dá ọ̀ba tí ó dé ọ̀pin rẹ̀ nínú ẹ̀sẹ̀ kọ̀kàndínlógórin [45] mò ẹ̀gẹ́ bí Tọ̀kì nikan, sùgbón pẹ̀pẹ̀ Smith tún mú ilò àitọ̀ ti Amágeddoni jáde. Ní àwọn ọ̀dún 1980 tàbí ní àkókò tò sún mò bẹ̀ẹ̀, ònkòwé Adventist kan kọ̀ iwé kan tí àkọ̀lẹ̀ rẹ̀ jẹ́, Adventists and Armageddon, Have we Misunderstood Prophecy? Orúkọ̀ ònkòwé náà ni Donald Mansell, iwé náà sì wá ní bẹ̀.

Mansell tọ̀pasẹ̀ itàn tí ó ẹ̀sẹ̀jú Ogun Àgbáyé Kínní àti Ogun Àgbáyé Keji, ó sì fi hàn pé nígbà tí a bẹ̀rẹ̀ sí í rí í pé àwọn ogun méjèjè wònyẹn ń sùnمولé, àwọn ajìhínrere Adventist bẹ̀rẹ̀ sí í lo ilò-itumọ̀ èké Smith pé Tọ̀kì ń gòkè lọ sí Jerusalemu gidi ẹ̀gẹ́ bí àmì Armageddon àti ọ̀pin ayé. Ó fi hàn nípa àwọn àkọ̀sílẹ̀ ọ̀mọ̀-ẹ̀gbé ijo pé bí ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọn ogun náà ẹ̀ ń sùnمولé, a mú ọ̀pò ọ̀kàn wá sínú ọ̀mọ̀-ẹ̀gbé ijo Adventist, lóri ipilẹ̀ itenumọ̀ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ ti ajìhínrere náà, tí a fà jáde kúrò nínú ojú iwòye aláìpé Smith nípa Armageddon.

Nígbà tí ọ̀kan nínú àwọn ogun náà bá parí, tí àwọn àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ aláìpé náà kò sì ẹ̀, ijo náà pàdánù ọ̀mọ̀ ẹ̀gbé púpọ̀ ju iye tí wón ti jẹ̀rẹ̀ lọ láti inú àwòṣe àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ tí Smith ti kọ̀.

Nítorí ikòsílẹ̀ Smith sí ihìnrere ipilẹ̀ṣẹ̀ àwọn Millerites, àti ìmúratán rẹ̀ láti gbé ìtumò àdání rẹ̀ lárugẹ̀ nípa ẹ̀ṣẹ̀ kẹ́rínlélógbòn sí mǎrúndínláàádótá [36–45] nínú Danieli, ọ̀gbòn-ìjìnlẹ̀ Smith mú àwòrán àṣòtẹ̀lẹ̀ kan jáde tí a fi iṣẹ̀lẹ̀ àkókò náà ṣe ipilẹ̀.

Nínú àrìyànjìyàn láàárín Smith àti James White lórí ọ̀ba tí ó dé ọ̀pín rẹ̀ nínú ẹ̀ṣẹ̀ ikeyìn Danieli mọ̀kànlá, James White gbé ìmòye kan kalẹ̀ tí ó ọ̀jù ní ọ̀kí ipilẹ̀ àṣòtẹ̀lẹ̀ erùpẹ̀ ti Smith. White kóni pé, “àṣòtẹ̀lẹ̀ ni ń mú itàn ṣẹ̀lẹ̀, sùgbòn itàn kì í mú àṣòtẹ̀lẹ̀ ṣẹ̀lẹ̀.”

Àwọn ajìhìnrere ẹ̀sìn Adventist tí wọn ṣiṣẹ̀ ọ̀jù ogun méjèèjì lo itàn tí ń ṣìpayá lónà idàgbàsókè láti gbé àwòṣe àṣòtẹ̀lẹ̀ Armageddon tí ó ní àbùkù ti Smith kalẹ̀, iṣẹ̀ wọn sì, tí ó dà bí ẹ̀ni pé a ti bù kún un gidigidi ní iṣáájú àwọn ogun náà, mú àdánù gidì wá ní iparí, nígbà tí a fi hàn pé àwòṣe àṣòtẹ̀lẹ̀ náà dá lórí ìtumò àdání.

È ọ̀ra fún àwọn wòlù èké, tí ń tọ̀ yín wá ní aṣo àgùntàn, sùgbòn ní inú wọn wọn jẹ̀ ikookò alájẹkì. Nípa ẹ̀so wọn ni ẹ̀ ó fi mò wọn. Ẹ̀ àwọn ẹ̀niyàn a máa kó ẹ̀so àjàrà lára ẹ̀gún, tàbí ẹ̀so ọ̀pọ̀tọ̀ lára ọ̀ṣùsù? Bẹ̀ẹ̀ gẹ́gẹ́, gbogbo igi rere a máa so ẹ̀so rere; sùgbòn igi búburú a máa so ẹ̀so búburú. Igi rere kò lè so ẹ̀so búburú, bẹ̀ẹ̀ ni igi búburú kò lè so ẹ̀so rere. Gbogbo igi tí kò bá so ẹ̀so rere ni a a gé lulẹ̀, a a sì sọ ọ̀ sínú iná. Nítorí náà, nípa ẹ̀so wọn ni ẹ̀ ó fi mò wọn. Matteu 7:15–20.

Ífẹ̀ Smith láti gbé àwòṣe àṣòtẹ̀lẹ̀ àdání kan ti ọ̀ba inú ẹ̀ṣẹ̀ kẹ̀tálélógbòn lárugẹ̀ mú ẹ̀so jáde pẹ̀lú nípa didá ilò tí kò tọ̀ sílẹ̀ fún Àjàkálẹ̀-àrùn Kẹ̀fà àti Armagedoni.

Angeli kẹ̀fà sì ta àwo rẹ̀ sí orí odò ñlá Yúfiréti; omi rẹ̀ sì gbẹ̀, kí a lè pèsè ọ̀nà fún àwọn ọ̀ba ilà-òòrùn. Mo sì rí ẹ̀mí aláimọ̀ mẹ̀ta bí àkéré tí ń jáde láti ẹ̀nu dragoni náà, àti láti ẹ̀nu ẹ̀ranko náà, àti láti ẹ̀nu wòlù èké náà. Nítorí wọn jẹ̀ ẹ̀mí àwọn ẹ̀sù, tí ń ṣe iṣẹ̀ àgbàyanu, tí ń jáde lọ sódò àwọn ọ̀ba ayé àti ti gbogbo ayé, láti kó wọn jọ sí ogun ọ̀jọ̀ ñlá náà ti Ọ̀lórùn Olódùmarẹ̀. Wò ó, ẹ̀mí ń bọ̀ bí olẹ̀. Alábùkún ni ẹ̀ni tí ń ọ̀ra, tí ó sì ń pa aṣo rẹ̀ mó, kí ó má bàa rìn ní ihòhò, kí wọn sì rí itijú rẹ̀. Ó sì kó wọn jọ sí ibi kan tí a ń pè ní èdè Héberù ní Armagedoni. Ífihàn 16:12–16.

Gẹ́gẹ́ bí a ti tọ̀ka sí tẹ̀lẹ̀, àjàkálẹ̀-iyonu kẹ̀fà wá lẹ̀yìn ipipadé àkókò àyè-idánwò ẹ̀niyàn; nítorí náà, ikilọ̀ tí ó wá nínú rẹ̀ láti pa aṣo yín mó, gbòdò tọ̀ka sí ọ̀ràn idánwò kan tí ó ṣẹ̀lẹ̀ ọ̀jù kí Mikaeli dide, kí àkókò àyè-idánwò ẹ̀niyàn sì parí, kí àjàkálẹ̀-iyonu àkókò sì bèrẹ̀. Àjàkálẹ̀-iyonu kẹ̀fà ń fi àwọn iṣẹ̀ dragoni, ẹ̀ranko náà, àti wòlù èké náà hàn, ẹ̀ni tí wọn jẹ̀ iṣòkan mẹ̀ta náà tí ó kóra jọ nígbà ọ̀fin Sónde tí ń bọ̀ láipẹ̀. Iṣòkan mẹ̀ta náà ni Róòmù Òde-Òní, àti àmì tí ó ń dá iṣòkan mẹ̀ta Róòmù Òde-Òní mó tí ó sì ń fi í múlẹ̀, ni “àwọn olẹ̀ ẹ̀niyàn rẹ̀,” tí wọn “gbé ara wọn ga láti fi iran náà múlẹ̀,” tí wọn sì “subú.”

Ìkilọ̀ àjàkálẹ̀-àisàn kẹ̀fà, nígbà tí a bá lóye rẹ̀, ń jẹ̀ kí ọ̀kàn ẹ̀niyàn pa aṣo rẹ̀ mó; sùgbòn bí a bá kò ọ̀ sílẹ̀, ó fi ọ̀kàn ẹ̀niyàn sílẹ̀ ní ihòhò, ẹ̀yí tí í ṣe ọ̀kàn nínú àbùdá mǎrùn-ún ti ará Laodikea. Àmì tí ó fi ikilọ̀ náà múlẹ̀ ni àwọn ọ̀lọ̀ṣà àwọn ẹ̀niyàn rẹ̀, àwọn tí ń gbé ara wọn ga, tí wọn sì subú níkeyìn. Solomoni sọ̀ pé bí àwọn ẹ̀niyàn Ọ̀lórùn kò bá ní iran náà, wọn yóò sẹ̀gbé.

Níbi tí kò sí iran, àwọn ẹ̀niyàn a sẹ̀gbé: sùgbòn ẹ̀ni tí ó pa ọ̀fin mó, aláyò ni í ṣe. Òwe 29:18.

Orò Héberù tí a tùmò sí “sègbé” tùmò sí “láni ní ihòhò,” Johanu sì kọ sílẹ̀ pé, “Alábùkún fún ẹnì tí ñ sọ, tí ó sì pa aṣọ rẹ̀ mọ̀, kí ó má bàà rìn ní ihòhò, kí wọn sì rí ìtíjù rẹ̀” (Ìfihàn 16:15). Smith sàṣiṣe nípa Oba Àríwá, ìpilẹ̀ àṣotẹlẹ̀ èké yẹn sì jẹ́ kí ó lè gbékalẹ̀ ilò àṣotẹlẹ̀ kan tí, bí a bá gbà á, yòò mú ihòhò wá, èyí tí ó jẹ́ ààmì àwọn ará Laodíkíá, àwọn tí a bù jáde kúrò ní ẹnù Olúwa.

Smith kò ní ìṣòro kankan láti fi èrì jiyàn fún idánimò èké tuntun rẹ̀ nípa Oba Àríwá lòdì sí James White, ọkọ wòlìi obinrin náà. Àwọn akòwé-itàn Adventist, àti Sister White, ti sọrò nípa àrìyànjiyàn olókikí wọn. Ellen White bá ọkọ rẹ̀ àti Smith wí fún fifi iyàtò èrò wọn nípa ẹnì tí oba àríwá nínú Danieli mọkànlá dúrò fún, jáde sí gbangba. Nínú itẹ̀jádé Adventist àkókó lẹ́yìn Ìrẹ̀wẹ̀sì Nlá ti ọdún 1844, James White kòwé pé:

“Pé Jésù dídè, ó ti ilẹ̀kùn pa, ó sì tò Ọ̀gbàgbà Ọ̀jọ̀ lọ, láti gba ìjọba rẹ̀, ní oṣù keje, 1844, èmi gbà á gbó pátápátá. Wo Luku 13:25; Matteu 25:10; Danieli 7:13,14. Sùgbón dídè Míkáèlì, Danieli 12:1, dà bí ohun ìṣẹ̀lẹ̀ mìíràn, fún ètè mìíràn. Dídídè rẹ̀ ní 1844, jẹ́ láti ti ilẹ̀kùn pa, kí ó sì tò Baba rẹ̀ lọ, láti gba ìjọba rẹ̀, àti agbára láti jọba; sùgbón dídúrò Míkáèlì, ni láti fi agbára oba rẹ̀ hàn, èyí tí ó ti ní tẹ̀lẹ̀, nínú ìparun àwọn èniyàn búburú, àti nínú ìgbàlà àwọn èniyàn rẹ̀. Míkáèlì yòò dúrò ní àkókò tí agbára ikeyin nínú orí 11 yòò dé ọ̀pin rẹ̀, tí kò sì ní sí ẹnì tí yòò ràn án lẹ̀wọ̀. Agbára yìí ni ikeyin tí ñ tẹ̀ jẹ́ ọ̀títọ̀ Ọ̀lórùn mọ̀lẹ̀: àti bí a ti sì ñ tẹ̀ jẹ́ ọ̀títọ̀ mọ̀lẹ̀, tí a sì ñ lẹ̀ e jáde láàárín gbogbo àgbáyé Kristeni, ó tẹ̀lẹ̀ e pé agbára inúnibini ikeyin náà kò tii ‘dé ọ̀pin rẹ̀;’ Míkáèlì kò sì tii dúrò. Agbára ikeyin yìí tí ñ tẹ̀ àwọn ẹnì mímọ̀ mọ̀lẹ̀ ni a mú wá sí iran ní Ifihan 13:11-18. Nónbà rẹ̀ ni 666.” James White, A Word to the Little Flock, 8.

Nígbà tí Smith mú ohun tí ó pè ní “ìmolè tuntun” rẹ̀ wá lóri kókó-orò “agbára ikeyin nínú Dánièlì orí kànlá,” James White rí ilò tí Smith ṣe, kí í ṣe gégé bí ìmolè tuntun, bí kò ṣe gégé bí ìkòlù sí àwọn ìpilẹ̀. Àrìyànjiyàn nípa Róòmù gégé bí oba àríwá nínú Dánièlì orí kànlá, èyí tí ó ṣẹ̀lẹ̀ láàárín Uriah Smith àti James White, ní àwọn àbùdá pátó, tí àwa gégé bí akẹ̀kọ̀ àṣotẹlẹ̀ gbòdò kó jọ pèlú àwọn àrìyànjiyàn mìíràn nínú itàn Adventist nípa àmì Róòmù.

Ọ̀kan lára àwọn ànimọ̀ wònyẹn ni fifi ìtumọ̀ aládáni wọ̀lé. Ànimọ̀ mìíràn sì ni pé lílo ìtumọ̀ aládáni náà ñ bèèrè yíyí itòlẹ̀ṣeṣe girámà tó rọ̀rùn padà, nítorí Smith kì í ṣe pé ó kọ̀bi ara sí i pé gbogbo ànimọ̀ àṣotẹlẹ̀ nínú eṣe kẹ̀rindínlọ̀gbọ̀n dojú kọ̀ Róòmù nikan, sùgbón ó tún kọ̀bi ara sí i pé ìṣètò girámà náà bèèrè pé oba tí a mẹnuba nínú eṣe kẹ̀rindínlọ̀gbọ̀n gbòdò jẹ́ oba kan náà gégé bí a ti sàfihàn rẹ̀ nínú apá ìṣáájú.

Òmíràn ni pé ìtumọ̀ adáni náà jẹ́ ikòsílẹ̀ àwọn ọ̀títọ̀ ìpilẹ̀. Òmíràn ni pé ó dúrò fún ikòsílẹ̀ àṣe Èmì Àṣotẹlẹ̀. Àmì mìíràn ni pé èrò àṣiṣe àkókó nípa Róòmù yòò darí sí àwòṣe àṣotẹlẹ̀ kan tí kò jẹ́ kí èniyàn pa aṣọ̀ rẹ̀ mọ̀ bí wọn ṣe ñ sún mọ̀ ìparí àkókò àánú fún èniyàn. Òmíràn ni ife-inú láti gbé ìtumọ̀ adáni rẹ̀ lárugẹ̀ ní gbangba. Òmíràn ni pé ìtumọ̀ adáni náà ni a máa ñ dá mọ̀ ní gbogbo ìgbà gégé bí ìmolè tuntun. Gbogbo àwọn àbùdá wònyí ni a sojú fún nínú ìjíròrò lẹ̀wọ̀lẹ̀wọ̀ nípa “àwọn ọ̀lọ̀ṣà àwọn èniyàn rẹ̀.”

Nígbà tí a bá so àrìyànjiyàn ikeyin ti Róòmù, èyí tí a ti sàpẹ̀júwe rẹ̀ nípasẹ̀ àrìyànjiyàn àkókó ti Róòmù tí ñ dá “àwọn ọ̀lọ̀ṣà èniyàn rẹ̀” mọ̀, pọ̀ mọ̀ ilà àṣotẹlẹ̀ ti àrìyànjiyàn Uriah Smith àti James White, a ó rí i pé ẹ̀ka kan yòò máa kọ̀ àwòrán àṣotẹlẹ̀ wọn lé orí ìtumọ̀ ti ara ẹnì, èyí tí ñ kọ̀ ọ̀títọ̀ ìpilẹ̀ sílẹ̀.

Ìkòsílẹ̀ àwọn òtító ipilẹ̀ nàà ní àiyèsẹ̀ n sàfihàn ikòsílẹ̀ àṣẹ̀ Èmí Àṣòtélẹ̀ pèlú, èyí tí ó fi agbára múra gbèjà àwọn òtító ipilẹ̀ wònyẹn. Egbé nàà pèlú yóò tún múra tán láti gbé èrò wọn kalẹ̀ ní gbangba, láika sí àniyàn kankan tí a lè gbé dide nípa ipa tí èkó nàà lè ní lóri àwọn èniyàn Olórùn káàkiri ayé.

Lésèkèsè léyìn oḍún 1844, nínú iran àkókó ti Ìjọ Adventist, ijàmbá-òrò míràn nípa Róòmù ni a gbé kalẹ̀. Ìjàmbá-òrò nàà sì n bá a lọ láti máa ru sókè, tí tí di àkókò tí a fi gba èrò èké nàà nínú iran keta ti Ìjọ Adventist. A ó ka ijàmbá-òrò nípa “ìgbà gbogbo” gégé bí èkerin nínú àwọn ilà méfà tí a n wò nísinsinyí nínú àwòrán ilà lóri ilà.

Şùgbón kí a tó gbé ilà kerin nínú àwọn àriyànjiyàn Róòmù kalẹ̀, ó yẹ kí a rántí pé nínú àpilẹ̀kọ tó sáájú, nígbà tí a n sàlàyé esè kẹwáá ti Dániélì orí kọkànlá, a so pé, “Èsè kẹwáá nàà pèlú n so ‘àkókò méje’ ti Lefitíkù méréndínlógbon pọ̀ mọ̀ itàn ikòkò nàà ní taàrà; şùgbón ilà òtító yẹn wà níta ohun tí àwa n gbé kalẹ̀ níbí.”

Uriah Smith ni ó sáájú nínú ikòsílẹ̀ “àkókò méje” nàà ní oḍún 1863. Ó ti kọ itèsíwájú imọ̀ lóri kókò-òrọ̀ nàà tí a gbé kalẹ̀ nínú àwọn àpilẹ̀kọ lóri ọ̀ràn nàà, tí Hiram Edson kọ, tí a sì tẹ̀ jáde nínú Review ní oḍún 1856. Àwọn itumọ̀ tí ó wà nínú bí a se so Smith pọ̀ mọ̀ işisẹ̀ kan tí ó gbé “àkókò méje” nàà kalẹ̀, şùgbón tí ó tún wà kọ itèsíwájú imọ̀ lóri ọ̀ràn nàà gan-an léyìn nàà, nàà pèlú wà níta kúrò nínú kókó àwọn àbùdá ifihàn Smith ti ohun tí ó pè ní imọ̀lẹ̀ tuntun lóri ọ̀ràn oba àrìwá; şùgbón nígbà tí a bá parí àkójọ àgbéyèwò wa nípa ilà àwọn àriyànjiyàn Adventist nípa Romu, a ó padà wá sí itèsí itumọ̀ esè kẹwáá orí kọkànlá iwé Danieli, àti sí ohun tí ikòsílẹ̀ Smith sí iránşé Laodicea n sojú fún, iránşé nàà tí ó dé ní oḍún 1856 pèlú itèsíwájú imọ̀ lóri “àkókò méje” nàà.

“Ìgbàgbọ̀ wa ní ti àwọn ihin işè ángèlì àkókó, keji, àti keta jẹ̀ òtító. Àwọn àmì-itọka nílá tí a ti kojá kojá jẹ̀ aláilẹ̀gbé. Bó tilẹ̀ jẹ̀ pé àwọn egbé omo-ogun ọ̀run apáàdì lè gbiyànjú láti fà wọn kúrò lóri ipilẹ̀ wọn, tí wọn sì máa yò nínú èrò pé àwọn ti şàşeyorí, síbè wọn kò şàşeyorí. Àwọn ọ̀pá wònyí ti òtító dúró şinşin gégé bí àwọn òkè ayérayé, tí a kò lè m̀ nípasè gbogbo isapá àwọn èniyàn papọ̀ pèlú ti Sátàni àti egbé omo-ogun rẹ̀. A lè kó púpọ̀, a sì yẹ kí a máa wá inú Ìwé Mímọ̀ nígbà gbogbo láti rí i bóyá àwọn nńkan wònyí rí beẹ̀.” Evangelism, 223.

“Àwọn àmì-itọka nílá ti òtító, tí n fi ipò wa hàn nínú itàn àṣòtélẹ̀, gbọ̀dọ̀ jẹ̀ ohun tí a ó fara balẹ̀ şó gidigidi, kí a má bà a jẹ̀, kí a sì má fi àwọn èkó àròjinlẹ̀ rọ̀pò wọn tí yóò mú idàrúdapọ̀ wá dípò imọ̀lẹ̀ tòótó.” Selected Messages, book 2, 101, 102.

“Ní àsikò yí, a ó se ọ̀pọ̀ isapá láti mú kí ìgbàgbọ̀ wa nínú ọ̀ràn ibi mímọ̀ rẹ̀wèsì; şùgbón a kò gbọ̀dọ̀ yíyemeji. Kì í se pé a ó yí kókó kan kúrò nínú àwọn ipilẹ̀ ìgbàgbọ̀ wa. Òtító şì jẹ̀ òtító. Àwọn tí n di aláidánilójú yóò şì lọ sínú àwọn èkó àşise, nígbèyìn wọn yóò sì rí ara wọn gégé bí aláìgbàgbọ̀ ní ti èrì ìgbàani tí a ti ní nípa ohun tí í se òtító. A gbọ̀dọ̀ pa àwọn àmì ọ̀nà àtijọ̀ mọ̀, kí a má bàa so itónisọ̀nà wa nù.” Manuscript Releases, volume 1, 55